

Transformatienota Cultuur Rijswijk

25 augustus 2017

SAMENWERKEN

INNOVATIEKRACHT

VRAAGGERICHT

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1: Voorwoord	3
Hoofdstuk 2: Inleiding en samenvatting	4
Hoofdstuk 3: Brede waarde van cultuur	6
3.1 Impactwaarden	6
3.2 Het Kader: twee impactwaarden en twee speerpunten	8
3.3 Beginjaren transformatie	9
Hoofdstuk 4: Cultuurmakelaar en cultuurcoalitie	10
4.1 Structuur en Profielmakelaar	11
4.2 Stimuleren van samenwerking	11
4.3 Coördineren, faciliteren en stimuleren van de trekkers van de beleidspijlers	12
4.4 Coördineren van het transformatieproces	12
4.5 Verbinden aan andere beleidsdomeinen van de Stadsvisie	12
4.6 Verzorgen van frequente communicatie en het informeren van alle betrokkenen over de resultaten, effecten en impact van de activiteiten	12
4.7 Coördineren van de regionale afstemming, het stimuleren van regionale kansen en het voorkomen van onnodige (regionale) doublures	13
4.8 Ondersteunen van transparante en controleerbare besluitvormingsprocessen	13
4.9 Trekken van grotere en beleidspijler overstijgende initiatieven	13
4.10 Bijdragen aan het versterken van de financiële infrastructuur en het vinden van nieuwe financieringsbronnen	13
Hoofdstuk 5: Stand van zaken zes beleidspijlers	14
5.1 Zes pijlers van cultuurbeleid	14
5.2 Proces ontwerpfase: basis voor samenwerking	14
5.3 Highlights proces volgens betrokkenen	14
5.4 Prioriteiten voor de transformatiefase	15
Hoofdstuk 6: Financiering van de cultuurvisie	16
6.1 Subsidie basisinstellingen en activiteitenbudget	16
6.2 Financiële uitgangspunten en voorwaarden Cultuurvisie	16
6.3 Algemene subsidieverordening	19
6.4 Revolverend fonds	19
6.5 Innovatiebudget cultuur	20
6.6 Externe financiering	20
6.7 Interne capaciteit en faciliteiten delen	20
6.8 Transformatie-advies financiering van de Cultuurvisie	20
Hoofdstuk 7: Cultuurconvenant	22
Hoofdstuk 8: Transformatiefase	23
Bijlage: Inhoudelijke resultaten beleidspijlergroepen	25

Hoofdstuk 1: Voorwoord

De Rijswijkse culturele sector is in ontwikkeling!

Na het vaststellen van de Cultuurvisie in de zomer van 2016 hebben de culturele organisaties en andere culturele initiatieven elkaar veelvuldig getroffen en is er een goede bodem voor **samenwerking** ontstaan. Er zijn ideeën gegenereerd voor **innovatieve** projecten en voor een deel ook gerealiseerd. Ook de eerste stap naar **vraaggericht** werken is gezet met een enquête onder jongeren over hun beleving in Rijswijk.

De culturele sector heeft aangeboden zich in een **cultuurcoalitie** te willen verenigen om nu verder door te pakken. Een **cultuurmakelaar** zal de spil zijn in deze transformatie.

De voorliggende transformatienota is het framework voor de volgende fase. Op proces niveau en het geeft ook een inhoudelijke focus ('**het Kader**'). We gaan cultuur breed inzetten om Rijswijk **economisch** te versterken, meer **maatschappelijke** waarde te creëren (ook met andere culturen) en Rijswijk sterker te **profilieren**. **Het Huis van de Stad** zal een prachtige locatie zijn om dit zichtbaar en voelbaar te maken.

Met deze nota hoop en verwacht ik het inzicht over te dragen dat cultuur aan vele beleidsterreinen een positieve bijdrage kan leveren. En dat we trots mogen zijn op onze culturele mogelijkheden!

Marloes Borsboom-Turabaz

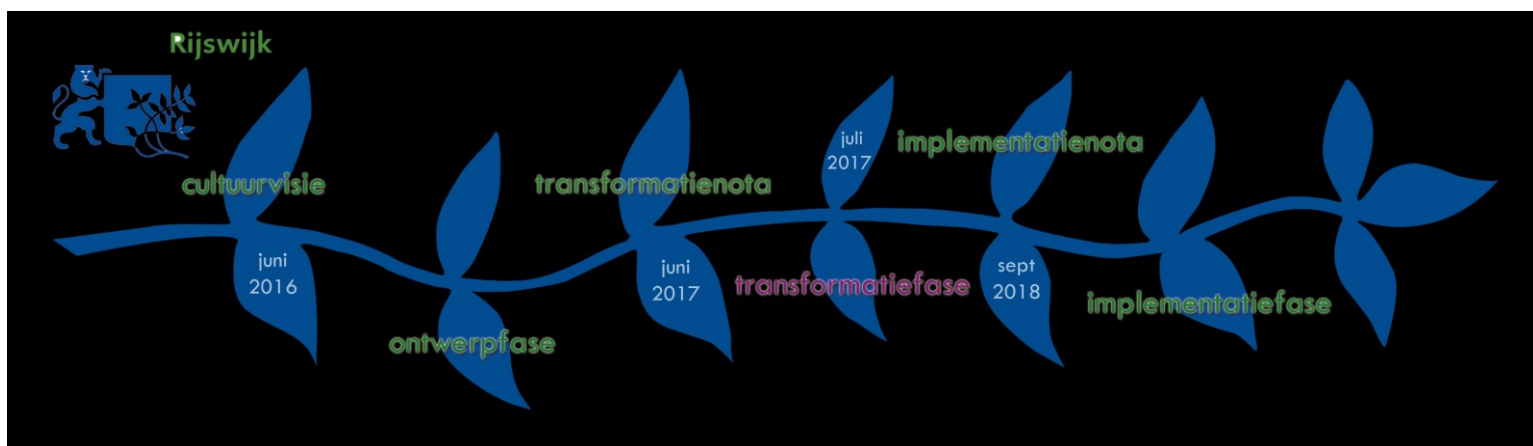
Hoofdstuk 2: Inleiding en samenvatting

In de Cultuurvisie 2016-2030 hebben we voor de zes beleidspijlers drie ambities geformuleerd. De eerste is samenwerken. Tussen culturele organisaties en met andere maatschappelijke instellingen, met het bedrijfsleven en met de samenleving. Innovatiekracht is de tweede. Vernieuwende projecten en ontwikkelingen mogen een kans krijgen. De derde ambitie is vraaggericht werken. Ontwikkel vernieuwende projecten die ingaan op die vraag met nieuwe en bestaande doelgroepen en met partners als instellingen en bedrijven.

In het afgelopen jaar is met een kwartiermaker gewerkt aan de ontwerpfase en is er door trekkers van de beleidspijlers verder gewerkt aan uitvoeringsplannen. Er zijn ook al wat eerste concrete resultaten geboekt.

Na de ontwerpfase volgen de transformatie- en de implementatiefase. Deze transformatienota sluit de ontwerpfase van de Cultuurvisie af en is het startpunt van de transformatiefase. Een aantal belangrijke structuuronderwerpen luiden de transformatiefase in die na instemming met deze nota begint. De transformatiefase is de periode waarin de veranderingen in gang worden gezet die de implementatiefase van de Cultuurvisie mogelijk maken.

De Rijswijkse cultuurfases en -nota's in beeld

De transformatienota geeft ook een inkijk in enkele bemoedigende voorbeelden waar we de effecten van de Cultuurvisie al beginnen te zien. Kort gezegd zien we al de eerste samenwerkingsresultaten tussen partijen in de culturele sector en een enkele keer ook met partijen erbuiten. De eerste, tussen culturele partijen, is een verticale samenwerking. Initiatieven die door instellingen zelf en in een reeks 'Cultuurfactories' enthousiast zijn opgepakt. De tweede, met andere sectoren, is een horizontale samenwerking met een incidenteel resultaat. Dit behoeft in het vervolg meer aanmoediging.

Naast deze praktische ontwikkelingen is er ook veel gesproken over ontwerp- en structuurzaken. Er is gesproken met verschillende cultuurmakelaars uit andere steden. De conclusies die we voor Rijswijk trekken staan in hoofdstuk 3.

U vindt daar een profiel en functiebeschrijving voor een cultuurmakelaar. We leggen hier nadruk op cultuur-overschrijdende initiatieven.

De focus en prioriteiten die deze transformatienota in hoofdstuk 4 voorstelt zullen in het profiel van mogelijke kandidaten doorklinken.

Er is in de ontwerpfase gewerkt aan het kiezen van prioriteiten voor de transformatiefase en het verbreden van de betekenis van cultuur voor economie en samenleving. In hoofdstuk 3 staan de impactwaarden en de keuze die wordt gemaakt meer nadruk te leggen op de economische impact en de samenlevingsimpact. Die keuze speelt ten eerste in op enkele belangrijke beleidsonderwerpen in Rijswijk wat betreft bedrijfsterreinen en wonen. Ten tweede wordt de focus ook bepaald door de speerpunten Het Huis van de Stad en de profilering van Rijswijk.

Tijdens de ontwerpfase is in een projectstructuur gewerkt met een regiegroep die sturing gaf aan de ontwerpfase. Deze regiegroep bestond uit de wethouder Cultuur, de kwartiermaker, vertegenwoordiging van de gemeente, de grote culturele instellingen en een extern adviseur. De kwartiermaker organiseerde zogenaamde Cultuurfactorys waar ook de trekkers van de beleidspijlers samenkwamen met hun pijlergroepen.

De trekkers van de beleidspijlers zijn de pijlergroepen gestart en hebben voor iedere beleidspijler een ontwikkelscenario opgesteld. Het zijn de trekkers in samenwerking met de regiegroep en de kwartiermaker die ook de eerste praktische samenwerkingsresultaten tot stand hebben gebracht. In hoofdstuk 5 vindt u dat allemaal terug.

In hoofdstuk 6 behandelen we de financiële ontwerpaspecten van de Cultuurvisie. Het hoofdstuk begint met drie belangrijke financiële onderwerpen uit de Cultuurvisie: de basisinfrastructuur, de activiteitenbudgetten en de cultuurmakelaar. Vervolgens de uitgangspunten van de Cultuurvisie: budgetneutrale uitvoering, level playing field en de noodzakelijke afstand voor onafhankelijkheid. Het hoofdstuk gaat verder met de verschillende financieringsmodellen en de diversiteit aan bestaande en nieuwe financieringsbronnen.

Het advies voor de transformatiefase is stapsgewijs naar een Cultuurfonds toe te werken en de cultuurmakelaar uiteindelijk te financieren vanuit het fonds. In aanvang vindt de financiering van de cultuurmakelaar plaats vanuit bestaande projectsubsidies en komt daarnaast éénmalig een activiteitenbudget beschikbaar om de start van het fonds mogelijk te maken. Tijdens de transformatiefase start ook de externe fondsenwerving voor nieuwe bronnen. Tenslotte zullen in de volgende fase ook bestaande bronnen zoals de algemene subsidieverordening en de 1% regeling aanpassingen behoeven.

Hoofdstuk 7 geeft een richting om in de transformatiefase een cultuurconvenant op te stellen. Het convenant is tussen de gemeente en de cultuursector en legt de structuur en financiële spelregels vast voor een bestendige uitvoeringsomgeving van de Cultuurvisie.

Hoofdstuk 8 geeft de hoofdlijnen van de planning aan van de transformatiefase waar de ontworpen veranderingen kunnen worden geïmplementeerd.

Hoofdstuk 3: Brede waarde van cultuur

Kunst en cultuur geven levendigheid aan de stad, stimuleert stedelijke ontwikkeling en toerisme. Het kan mensen trots maken op hun stad (ook zonder dat zij er gebruik van maken). Cultuur kan mensen identiteit geven, een kritische blik stimuleren, voeding zijn voor de geest en vermaak bieden. Cultuur kan ook bijdragen aan de lokale economie. Het vestigingsklimaat voor bedrijven en professionals wordt medebepaald door het culturele aanbod en diversiteit ervan. Een goed cultureel klimaat bevordert verbeeldingskracht en creativiteit en kan daarmee een voedingsbodem zijn voor innovatie. Tenslotte kan cultuur de samenleving dienen door gelegenheid te bieden om elkaar te ontmoeten, een gemeenschapsgevoel te versterken en daarmee verbindingen te leggen.

3.1 Impactwaarden

In de Cultuurvisie zijn deze waarden al nader toegelicht. De culturele impactwaarden spelen reeds een rol in het cultuurbeleid en zullen in de transformatiefase nog meer worden benut en zichtbaar gemaakt. We refereren aan de volgende indeling:

- **Economische waarde.** Hieronder vallen o.a. een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en professionals, economische spin-off, revitalisering van winkel- en bedrijfsgebieden en verbeeldingskracht en creativiteit die bijdraagt aan het stimuleren van innovatie.
- **Waarde voor de samenleving.** Voorbeelden zijn het creëren van plekken om elkaar te ontmoeten, participatie mogelijk maken, 'iedereen hoort erbij', het bevorderen van educatie en bevorderen van culturele en sociale diversiteit.
- **Levensstandaard.** Hiervan spreken we als cultuur bijdraagt aan de ontwikkeling van mensen, vermaak en ontspanning biedt, 'ontsnapping uit de dagelijkse sleur' levert en het gevoel dat cultuur status geeft.
- **Geluksgevoel:** mogelijkheid tot zelfontplooiing, expressie en erkenning.

Langs deze culturele impactwaarden kunnen we verschillende bijdragen leveren aan oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken en beleidsterreinen. In de Cultuurvisie worden in dat kader de gemeentelijke beleidsterreinen Wonen, Economie, Onderwijs en Welzijn specifiek genoemd. In de afgelopen periode hebben we al een paar voorbeelden gezien hoe cultuur daaraan een positieve bijdrage heeft geleverd. Hierna worden enkele voorbeelden genoemd.

De waarden en bijdragen van Kunst en Cultuur in beeld

Wonen

Voor de woonvisie 'Vertrouwd Stedelijk Wonen' kunnen kunst en cultuur een bijdrage leveren aan de kwalitatieve verbetering van de leefomgeving. Denk aan het herinrichten van de woonomgeving en de openbare ruimte met kunst en culturele activiteiten. Fiets- en wandelpaden langs erfgoed of kunst in de openbare ruimte verbinden verschillende stadsdelen. Daarnaast dragen kunst en cultuur bij aan de ambities van de Woonvisie, die gaan over het investeren in het samenleven, ontmoeten en verbinden en daarmee aan de sociale kwaliteit. Er is ook een verbinding met de pijler groen uit de stadsvisie. De nieuwe landgoederenroute is een voorbeeld van recente verbetering. In het Wilhelminapark wordt een beeldenroute aangelegd en in Rijswijk Buiten wordt samen met de wijkbewoners een kunstproject uitgevoerd.

Economie

De relatie tussen kunst en cultuur en economie krijgt o.a. vorm via de revitalisering van bedrijfsterrinen, woongebieden en winkelcentra. Door het toevoegen van nieuwe culturele functies wordt een gebied levendiger en daarmee aantrekkelijker. De toeloop van bezoekers neemt toe en het gebied wordt interessanter voor andere activiteiten, zoals dienstverlening, bedrijvigheid en horeca. Er zijn succesvolle voorbeelden in andere steden te noemen die sterk hebben bijgedragen aan de upgrading van een gebied, die inspiratie geven voor Rijswijk.

We noemen de Binckhorst in Den Haag (van bedrijventerrein tot hippe stadswijk, met kunstenaarsinitiatieven en culturele programmering) en De Kazerne in Eindhoven (voormalige marechausseekazerne die omgevormd is tot galerie, designshop, restaurant en locatie voor evenementen). Een eerste stap in Rijswijk is gezet met workshops in de Boogaard, georganiseerd door Trias. Daarnaast zijn in de gebiedsvisies van In de Bogaard en de Plaspoelpolder kunst en cultuur meegenomen om het gebied een impuls te geven.

Onderwijs

In de Cultuurvisie is vastgesteld dat kunst- en cultuureducatie nog meer door de vraag bepaald kan worden. Ook werd in de visie aanbevolen kunst- en cultuureducatie niet te beperken tot jeugd en jongeren. Ook de wensen van ouderen, expats en andere doelgroepen zouden nader moeten worden geïnventariseerd. In de uitwerking van de beleidspijler cultuureducatie zijn hier activiteiten op gericht.

Zorg en welzijn

In de Kadernota sociaal domein is het uitgangspunt dat iedereen meedoet. Culturele instellingen kunnen een voorhoederol vervullen bij het bevorderen van sociale cohesie en eenzaamheidsbestrijding door het organiseren van activiteiten voor verschillende bevolkings- en leeftijdsgroepen en het bieden van gelegenheid voor ontmoeting. Kunst en cultuur kunnen daarbij voor verbinding zorgen. Er is behoefte aan een innovatieagenda voor kunst en cultuur, met initiatieven gericht op sociale cohesie en educatie. Speciaal aandachtspunt is de culturele diversiteit in Rijswijk. Recente voorbeelden van verhoging van cohesie via kunst en cultuur in Rijswijk zijn optredens van Trias-talenten in de Florence huizen en het Ervaringstheater jeugdhulp.

3.2 Het Kader: twee impactwaarden en twee speerpunten

Wij zien in Rijswijk een aantal beleidsvoornemens in uitvoering, waar de eerste fase van de uitvoering van de Cultuurvisie op kan aanhaken. De Stadsvisie kent drie hoofdthema's: "Betrokken inwoners pakken kansen", "Groene buitenplaats voor stedelijk wonen" en "Innovatieve katalysator van de regionale economie". In deze sociale, ruimtelijke en economische pijlers verwacht Rijswijk de grootste ontwikkeling door te maken.

Ook de positie van Rijswijk in de regio is een vraagstuk waar kunst en cultuur kunnen bijdragen aan de profilering van Rijswijk.

De Stadsvisie laten wij samen met de in de Cultuurvisie genoemde beleidsdomeinen en de recente besluiten over het Huis van de Stad doorklinken in ons advies om in de eerste twee jaar de nadruk te leggen op de volgende impactwaarden en speerpunten. Deze prioriteiten gezamenlijk noemen we in het vervolg 'het Kader'.

Twee impactwaarden:

- **Economische waarde.** Hieronder vallen o.a. een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor bedrijven en professionals, economische spin-off, revitalisering van winkel- en bedrijfsgebieden en verbeeldingskracht en creativiteit die bijdraagt aan het stimuleren van innovatie.
- **Waarde voor de samenleving.** Voorbeelden zijn het creëren van plekken om elkaar te ontmoeten, participatie mogelijk maken, 'iedereen hoort erbij', het bevorderen van educatie en bevorderen van culturele en sociale diversiteit.

Twée speerpunten

Speerpunt: Huis van de stad

In het Huis van de Stad kunnen deze waarden zichtbaar en voelbaar gemaakt worden voor de inwoners van Rijswijk. Meerdere (culturele) functies worden in het gebouw ondergebracht samen met Welzijn Rijswijk. Ambitie is dat het een 'third place' (= plaats waar je graag naartoe gaat) zal worden voor inwoners van Rijswijk. De programmering van tentoonstellingen, lezingen en debatten dragen daaraan bij. Landelijk is de culturele wereld op een groot aantal terreinen actief bezig om zogenaamde Third Places. (The great good place, Ray Oldenburg) te creëren. We kunnen enkele voorbeelden noemen als Tivoli Vredenburg en Het Gegeven Paard, of andere clusterplekken als het cultuurbedrijf RIQQ in Reden.

Speerpunt: Profilerings in regio

Rijswijk ligt midden tussen gemeenten met eveneens een rijk cultureel aanbod, waaronder enkele iconen met internationale uitstraling. Rijswijk heeft een eigen authentiek cultureel profiel, wat tamelijk onbekend maar bezoekwaardig is voor binnenlands- en ook buitenlands toerisme. Rijswijk zal zich met haar citymarketing prominenter kunnen positioneren en daarbij kunst en cultuur inzetten.

Enkele onderwerpen die in de eerste twee jaar kansrijk kunnen bijdragen aan de landelijke en op den duur zelfs internationale profilering van Rijswijk zijn bijvoorbeeld: **de Papierkunst- en de Textielkunst biënnale**, de **Landgoederen route**, **Buziau**, **Strandwalfestival** en de **Vrede van Rijswijk**.

Dit Kader met bijbehorende richtingen en keuzes moeten allereerst worden afgestemd met werkgroepen en verantwoordelijken voor City Marketing en de profilering van Rijswijk. Eerste raakvlakken zijn geïdentificeerd met de Startnotitie profilering op het gebied van de historische kern en groen.

3.3 Beginjaren transformatie

Gevraagd wordt om in te stemmen met de richting en prioriteiten voor de transformatiefase en daarmee met de kaders en verwachtingen voor de regiegroep en de cultuurmakelaar.

Het inzetten van de economische en maatschappelijke waarden en de speerpunten Profilering en Huis van de Stad zorgen voor prioritering van de in de werkplannen opgenomen nieuw te ontwikkelen activiteiten. Onder andere komen dan de volgende activiteiten in beeld:

- 320 jaar Vrede van Rijswijk, een schitterend schouwspel van koorzang, toneel, dans en een lezing in het historisch centrum van Rijswijk
- Realisatie van evenementen en culturele hotspots
- Ontwikkeling van een app voor monumenten, kunst in de openbare ruimte etc.
- Toeristische folder met arrangementen voor bezoekers

Hoofdstuk 4: Cultuurmakelaar en cultuurcoalitie

In de Cultuurvisie is het belang van de cultuurmakelaar, als spil in het Rijswijkse culturele web, benadrukt. Daarin staat: “Bij de verdere vormgeving en realisatie van de scenario’s is behoefte aan iemand die een coördinerende en verbindende rol vervult. De makelaar stimuleert vernieuwing, legt verbindingen, zorgt voor afstemming van vraag en aanbod, vindt nieuwe financieringsbronnen en bevordert samenwerking.” Vanuit dit gegeven heeft de regiegroep in augustus 2016 het projectplan voor de ontwerpfasen vastgesteld waarin o.a. de werving van een cultuurmakelaar is opgenomen. De regiegroep heeft zich hiervoor door een al actieve cultuurmakelaar laten informeren over de cultuurmakelaarsfunctie.

Tijdens de ‘Culturfactory’ van 25 april jl. is de rol van cultuurmakelaar onderschreven en cruciaal gevonden door de Rijswijkse culturele instellingen. De vier grote culturele instellingen zijn bereid om hun kennis en expertise in te zetten om de activiteiten binnen de beleidspijlers uit de Cultuurvisie te continueren en de trekkersrollen hierbij te blijven vervullen.

Vanuit die rol kunnen nieuwe initiatieven worden ondersteund en gerealiseerd.

Daarnaast kunnen (kleine) verenigingen en instellingen een beroep doen op ondersteuning voor bijvoorbeeld het aanvragen van subsidies.

Met deze inzet willen wij komen tot een **cultuurcoalitie met een coördinerende cultuurmakelaar**. De samenstelling van de cultuurcoalitie wordt afgestemd op het in paragraaf 3.2 beschreven kader. Tevens wordt een verbinding gelegd met de **evenementenfunctie** die is voorzien voor de Profilerings van Rijswijk. De wijze van financiering is beschreven in hoofdstuk 6.

Een coördinerende cultuurmakelaar is een functie die inmiddels in tal van gemeenten bekend is. Zo beschikken onder andere Arnhem, Almere, Enschede, Leiden, Maastricht en Zoetermeer over een cultuurmakelaar. Elke gemeente geeft daaraan haar eigen invulling. In de afgelopen periode is een vergelijking gemaakt en heeft een gesprek plaatsgevonden met een succesvolle cultuurmakelaar uit Leiden. Later werd ook gesproken met een kwartiermaker van de Culturele Business Case in Den Haag en met de cultuurmakelaar van Almere.

Op basis van de vergelijking en het verdiepingsgesprek is het mogelijk geweest een functioneel taakontwerp te maken voor een cultuurmakelaar in Rijswijk. In dit taakontwerp komen de volgende punten:

- stimuleren van samenwerking;
- coördineren, faciliteren en stimuleren van een cultuurcoalitie en de trekkers van de beleidspijlers;
- coördineren van het transformatie proces: programmaplan, pijlerplannen en financieringsmodel. Tevens focus houden op het Kader (economische en maatschappelijke waarde van cultuur, Huis van de Stad en profilering van Rijswijk);
- verbinden van cultuuractiviteiten, evenementen en -agenda aan andere beleidsdomeinen van de Stadsvisie, zoals zorg, economie, onderwijs en ruimtelijke ordening;
- verzorgen van frequente communicatie en het informeren van alle betrokkenen over de resultaten, effecten en impact van de activiteiten en het maken van rapportages voor het college en de gemeenteraad;

- coördineren van de regionale afstemming, het stimuleren van regionale kansen en het signaleren van onnodige (regionale) dubblures;
- ondersteunen van transparante en controleerbare besluitvormingsprocessen;
- trekken van grotere en beleidspijler-overstijgende initiatieven;
- bijdragen aan het versterken van de financiële infrastructuur en het vinden van nieuwe financieringsbronnen.

De cultuurmakelaar is daarmee de centrale schakel in het culturele Rijswijkse landschap, te beginnen bij het transformatieproces. Het opdrachtgeverschap is afhankelijk van de financieringsvorm die wordt gekozen. De beoogde ontwikkeling naar een lokaal cultuurfonds legt het opdrachtgeverschap uiteindelijk bij een zelfstandig stichtingsbestuur.

4.1 Structuur en profiel cultuurmakelaar

De cultuurmakelaar heeft een onafhankelijke positie. Hij/zij wordt ondersteund door een regiegroep met vertegenwoordigers van de culturele sector en de gemeente. De cultuurmakelaar is een freelance functionaris die voor een beperkte tijd van bijvoorbeeld 2 jaar wordt aangesteld, in eerste instantie door de gemeente. Er wordt een gedetailleerde opdracht geformuleerd door de regiegroep. Die gedetailleerde opdracht zal naast het generieke profiel ook terug te vinden zijn in de kandidaten waaruit de cultuurmakelaar geselecteerd zal worden. De cultuurmakelaar zal nauw samenwerken en afstemmen met de evenementenfunctie van het project Profilerings Rijswijk.

De cultuurmakelaar beschikt over kennis en ervaring binnen de cultuursector, is een netwerker en bruggenbouwer, toont initiatief, is inspirerend en heeft ervaring met aansturen van sector-overstijgende activiteiten. Hij/zij heeft aantoonbare ervaring met fondsenwerving, sponsoring, subsidieverlening en het verwerven van financiële middelen uit de markt. Hij/zij kan initiëren en stimuleren, beschikt over empathie en is in staat om sleutelfiguren bij elkaar te brengen en aan te sturen. De cultuurmakelaar beschikt over de politieke en bestuurlijke sensitiviteit om betrokken partijen te activeren tot samenwerking en verbinding.

Selectie eerste cultuurmakelaar

In het licht van een aantal gemaakte keuzes zal de regiegroep een opdracht formuleren en kandidaten selecteren. Om focus aan te brengen op de in paragraaf 3.2 genoemde waarden en speerpunten wordt voor de komende 1,5 jaar de aandacht vooral gericht op het creëren van economische waarde. Daarnaast richt de cultuurmakelaar zich op fondswerving, het creëren van draagvlak en bouwen van een netwerk. De cultuurmakelaar wordt in deze periode gefinancierd vanuit bestaande projectbudgetten. De wijze van financiering van de cultuurmakelaar wordt nader beschreven in het financieringsmodel (hoofdstuk 6).

4.2 Stimuleren van samenwerking

De cultuurmakelaar vervult een rol bij het creëren van samenwerking en het verbinden van culturele activiteiten binnen Rijswijk. Daarbij vormt hij/zij een brugfunctie binnen de cultuursector en met andere sectoren. De cultuurmakelaar ontwikkelt met de culturele organisaties een sterke, samenhangende en innoverende culturele sector. Samenwerking met andere functionarissen, bijvoorbeeld in het onderwijs, de zorg en de lokale economie maakt hiervan onlosmakelijk deel uit.

De cultuurmakelaar is aanjager, verbinder en sparringpartner voor het culturele veld. Hij/zij is een belangrijke verbinder van de vraag uit de gemeenschap en uit andere beleidsgebieden aan de culturele aanbieders. Een betere samenwerking draagt bij aan (bredere) culturele activiteiten, die voor alle betrokken organisaties meerwaarde hebben en kan zorgen voor een breder draagvlak binnen de lokale gemeenschap.

De cultuurmakelaar draagt bij aan het opsporen en inventariseren van knelpunten en werkt actief mee aan het vinden van oplossingen.

4.3 Coördineren, faciliteren en stimuleren van de trekkers van de beleidspijlers

De cultuurmakelaar zorgt voor verbinding tussen culturele instellingen onderling en met het publiek, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke instellingen. Daarbij gaat het onder andere om het adviseren over gezamenlijke programmering, het versterken van elkaars programmering, het benutten van locaties en voorzieningen, fondsenwerving en samenwerkingsmogelijkheden.

Tijdens de transformatiefase is de makelaar primair aanspreekpunt, adviseur en stimulans voor de trekkers van de beleidspijlers. De makelaar ondersteunt amateurkunstbeoefenaars en (semi) professionele culturele instellingen met informatie, advies en inspiratie en organiseert bijeenkomsten om verbinding te leggen tussen de verschillende instellingen.

4.4 Coördineren van het transformatieproces

De cultuurmakelaar coördineert het gehele transformatieproces (en later het implementatieproces). Hieronder valt het (coördineren van) het opstellen van het programmaplan, de pijlerplannen en financieringsmodel. Tevens zorgt hij /zij voor het houden van focus op het Kader (economische en maatschappelijke waarde van cultuur, Huis van de Stad en profilering van Rijswijk).

4.5 Verbinden aan andere beleidsdomeinen van de Stadsvisie

De cultuurmakelaar is bruggenbouwer tussen diverse beleidsdomeinen en zorgt voor verbinding en functiemenging tussen uiteenlopende partijen. De makelaar verzorgt een coördinerende rol en legt verbindingen tussen inwoners, maatschappelijke en culturele instellingen, evenementen en het bedrijfsleven. Vooral de relatie met het onderwijs, de zorg en ondernemers, waaronder vastgoedeigenaren, vergen bijzondere aandacht. De cultuurmakelaar draagt bij aan het realiseren van de ambities van de woonvisie en de totstandkoming van een convenant Cultuur en onderwijs, voor een aanbod waar het onderwijs behoefte aan heeft.

De makelaar organiseert samen met de cultuurcoalitie en andere partijen hoe de participatie van jongeren en ouderen aan kunst en cultuur vergroot kan worden en neemt daartoe de nodige initiatieven.

4.6 Verzorgen van frequente communicatie en het informeren van alle betrokkenen over de resultaten, effecten en impact van de activiteiten

Frequente communicatie en periodieke rapportages dragen bij aan transparantie en verantwoording. De cultuurmakelaar is informatiebron en vraagbaak voor iedereen met vragen, wensen en ideeën op cultureel gebied en vormt daarmee het cultuurloket van Rijswijk. Tijdens de transformatiefase verzorgt de makelaar halfjaarlijkse voortgangsrapportages voor het college van B&W, de gemeenteraad, belanghebbende en geïnteresseerde partijen en inwoners.

4.7 Coördineren van de regionale afstemming, het stimuleren van regionale kansen en het voorkomen van onnodige (regionale) doublures

De cultuurmakelaar vervult een actieve rol bij het samenbrengen en afstemmen van regionale culturele activiteiten.

Voorbeelden hiervan zijn het afstemmen van cultureel aanbod in omliggende gemeenten, het versterken van de regionale samenwerking, onder andere via citymarketing, en het aansluiten van wandel- en fietsroutes in de regio op het Rijswijkse historische en culturele erfgoed. Erfgoed kan een belangrijke rol vervullen bij de regionale profilering van Rijswijk. Tijdens de aanstaande Open Monumentendag in september zal door de Wethouder Cultuur de monumentenroute App worden gelanceerd.

4.8 Ondersteunen van transparante en controleerbare besluitvormingsprocessen

Mede door het verstrekken van periodieke rapportages en het organiseren van bijeenkomsten van belanghebbende partijen draagt de cultuurmakelaar bij aan transparante, goed controleerbare besluitvormingsprocessen.

4.9 Trekken van grotere en beleidspijler overstijgende initiatieven

In de Cultuurvisie is de lat voor het culturele Rijswijkse leven hoog gelegd. Sommige ambities overstijgen het kader van een bepaalde beleidspijler. Dergelijke activiteiten vergen een strakke aansturing en regie door de cultuurmakelaar, ook al omdat er nog veel onbenut potentieel is, mede door gebrekkige samenwerking tussen culturele instellingen, het bedrijfsleven en andere maatschappelijke organisaties.

4.10 Bijdragen aan het versterken van de financiële infrastructuur en het vinden van nieuwe financieringsbronnen

De cultuurmakelaar draagt bij aan de versterking van de financiële infrastructuur en helpt bij het vinden van nieuwe of andere vormen van financiering, bijvoorbeeld via fondsenwerving, sponsoring, subsidies en andere financieringsbronnen, waaronder het verwerven van budgetten voor kunst en cultuur uit de markt. Ook het bevorderen van kennisuitwisseling en adviseren en ondersteunen bij het indienen van subsidie-, sponsor- en fondsenbijdragen maken deel uit van het takenpakket.

In het zoeken naar samenwerking draagt de makelaar bij aan een structurele, inhoudelijke en financiële verbreding van kunst en cultuur in Rijswijk. Doordat de cultuurmakelaar op enige afstand staat van de gemeente is het verwerven van externe financiering beter mogelijk.

Hoofdstuk 5: Stand van zaken zes beleidspijlers

5.1 Zes pijlers van cultuurbeleid

De wensen en ideeën die in dialoog met Rijswijkse inwoners en organisaties zijn opgehaald, zijn in de Cultuurvisie gegroepeerd in onderstaande beleidspijlers. Deze pijlers geven oplossingsrichtingen aan.

1. Clustering en samenhang
2. Vrijheid van creativiteit in de openbare ruimte en ruimte voor kunst- en cultuurbeoefening
3. Aanbod voor jeugd en jongeren
4. Kunst- en cultuureducatie
5. Ouderen en cultuur
6. Cultureel en historisch erfgoed en architectuur

Voor iedere pijler is in de Cultuurvisie een ontwikkelingsscenario vastgesteld. De scenario's beschrijven een gezamenlijk gedragen toekomstbeeld van de beoogde situatie.

5.2 Proces ontwerpfase: basis voor samenwerking

Na het vaststellen van de Cultuurvisie in juli 2016 is de ontwerpfase gestart. Samenwerking stimuleren tussen de culturele organisaties en initiatieven is de kern geweest van deze fase. Iedere pijler van cultuurbeleid heeft een projectgroep met een 'trekker' die het voortouw heeft genomen in deze ontwerpfase. Waar mogelijk zijn concrete activiteiten opgepakt binnen en tussen de pijlers.

Er was een kwartiermaker aangesteld die de all-over coördinatie deed tussen de pijlers, met het doel de ontwerpfase begeleiden met als eindresultaat de transformatienota. De regiegroep (directieleden van de vier grote culturele instellingen en de wethouder Cultuur) was nauw betrokken, gaf richting aan het proces en monitorde de voortgang.

De projecttrekkers van de cultuurpijlers zijn zeer regelmatig bijeengekomen. Vanaf het najaar '16 waren het wekelijkse bijeenkomsten. Tijdens daarnaast georganiseerde 'Culturfactory's' waren alle betrokken partijen welkom en werd een inhoudelijk programma georganiseerd met wederom als doel: ontmoeten, elkaar en elkaars organisatie leren kennen en samenwerken stimuleren. Dit vanuit de overtuiging dat je door samenwerking de Rijswijkse culturele sector beter op de kaart kunt zetten en een bredere waarde voor cultuur kunt creëren.

5.3 Highlights proces volgens betrokkenen

Voor het opstellen van deze transformatienota zijn interviews gehouden met een aantal trekkers van de cultuurpijlers en leden van de regiegroep. Hen is gevraagd naar de highlights van de ontwerpfase. Deze zijn hieronder verwoord.

- De allergrootste meerwaarde van het ontwerpproces is dat de culturele organisaties en initiatieven elkaar in het proces goed hebben leren kennen. Met name op medewerkersniveau (directieleden van de G4 kenden elkaar al). Informatie is uitgewisseld en nieuwe vormen van samenwerking zijn ontstaan. Partijen hebben elkaars resources leren kennen en weten elkaar te vinden. 'Inspirerend om andere locaties te zien en om samen op te trekken om zo cultuur in Rijswijk te versterken'.

- Een eerste stap in vraaggericht werken is gezet met een enquête onder jongeren over de beleving van Rijswijk. Dit heeft een aantal heel concrete aanbevelingen opgeleverd: meer levendigheid, festivals, bioscoopzaal en behoefte aan creatieve ruimte.
- Rijswijk Talent Award 2017, dé award voor podiumtalent in Rijswijk. De finale vindt plaats in september 2017. Het evenement is georganiseerd en mogelijk gemaakt door meerdere culturele organisaties en ondernemers.
- Uitrijswijk.nl is een website over uitgaan, evenementen & exposities, historie, eten en drinken etc. Het is een zakelijk initiatief wat cultureel en ondernemend Rijswijk zichtbaar maakt en ontsluit.
- App met Monumentenroute wordt aanstaande Open Monumentendag gelanceerd. De app wordt vervolgens aangevuld met de kunstwerken in de openbare ruimte.
- Een vergelijkbare app over het historische leven in Rijswijk Buiten is in ontwikkeling
- De Vrede van Rijswijk wordt in het najaar gevierd. Organisatoren zijn Concertco, Theatergroep 11, Karin & Os en het Museum Rijswijk.
- Buziau voorstellingen, ode aan de theaterartiest Johan Buziau, in oktober 2016 waren zeer succesvol.

5.4 Prioriteiten voor de transformatiefase

Per beleidspijler zijn ideeën en concrete projecten gegenereerd die zullen bijdragen aan de doelstellingen. Deze resultaten per pijler zijn opgenomen als bijlage. Er is daarbij een focus op activiteiten die bijdragen aan het Kader: die economische of maatschappelijke waarden versterken, of die bijdragen aan het Huis van de Stad of de profilering van Rijswijk. Tijdens de interviews is gevraagd naar de prioriteiten en zogenaamde quick wins voor de transformatiefase. Met als resultaat:

- Het innovatieve gehalte en het ambitieniveau van de projecten en activiteiten is een aandachtspunt. Er is nog veel voortgeborduurd op bestaande activiteiten. Er zijn nog weinig echt nieuwe ontwikkelingen. Een van de geïnterviewden formuleerde dat als 'uit de tuttigheid komen, er mist vuurwerk'.
- Behoeftte aan overkoepelende sturing door een aanjager, regisseur, cultuurmakelaar. Voorkeur dat deze onafhankelijk van de gemeente is, maar wel gefaciliteerd vanuit de gemeente, waardoor betrokkenheid en enthousiasme wordt vastgehouden en verder uitgebouwd.
- Er is behoefte aan een financieringsvorm die effectiever en efficiënter is, met meer ruimte voor creativiteit en nieuwe ontwikkelingen.
- Gezamenlijke agendaplanning voor het Rijswijkse culturele aanbod en betere informatievoorziening over cultuur. Denk daarbij aan het verder ontwikkelen van www.uitrijswijk.nl en een interactieve app met het culturele aanbod.
- Er is behoefte aan een overkoepelend communicatieplan.
- Er zou een cultuurcoalitie opgericht kunnen worden met grotere en kleinere culturele partijen om zo de samenwerking duurzaam vorm te geven.

Op heel concreet projectniveau:

- Creëer en verbind een culturele locatie met de stad. Maak daarbij een combinatie tussen een broedplaats voor kunstenaars (haal jonge kunstenaars naar Rijswijk) en een kinderatelier.
- Creëer een Cultuurplein op strandwalfestival.
- Koppel de landgoederen aan fiets- en wandelroutes.
- Zie hiervoor eerdergenoemde bijlage 'Inhoudelijke resultaten beleidspijlergroepen'

Hoofdstuk 6: Financiering van de cultuurvisie

Om de hiervoor beschreven ambities te realiseren zijn de financiële wensen, knelpunten en oplossingsrichtingen onderzocht en in kaart gebracht. In dit hoofdstuk worden deze elementen toegelicht en voorgesteld.

6.1 Subsidie basisinstellingen en activiteitenbudget

In de Cultuurvisie is een onderscheid gemaakt tussen de beheerskosten en activiteit-gerelateerde kosten. De financieringsstructuur voor de basisinstellingen blijft in stand. Ten eerste om de kwaliteit van basis culturele voorzieningen in Rijswijk te behouden. Ten tweede, maar niet minder belangrijk, zijn zij relevant om de ambities van de Cultuurvisie te realiseren. Voor de subsidiering van de basisinstellingen worden in de transformatiefase meerjarige convenanten opgesteld.

De financieringsstructuur van de basisinstellingen legt een groot beslag op de gemeentelijke cultuursubsidies. Op dit moment gaat circa € 3,8 mln. ofwel 94 % van de totale cultuursubsidies naar de grote instellingen. Aan de toekenning van de subsidies zijn afspraken gekoppeld voor de te leveren activiteiten. De Cultuurvisie noemt ook een efficiëncystreven en haakt in op het bestaande covenant van de grote instellingen die tot nu toe leidde tot een samenwerking tussen Museum en Schouwburg. In de toekomst zal in het Huis van de Stad de samenwerking tussen Trias en de Bibliotheek nader vorm krijgen.

De Cultuurvisie ambieert meer culturele activiteiten en resultaten zonder extra gemeentegeld. De nadruk voor de inzet van nieuwe financieringsbronnen richt zich op nieuwe en vernieuwende culturele activiteiten. De toekenning van middelen voor dergelijke activiteiten vindt plaats binnen het door de raad goedgekeurde kader van o.a. prioriteiten en impactfocus. Naar verwachting zullen de activiteitskosten gefaseerd en op de lange termijn kunnen toenemen in verhouding tot de beheerskosten.

De cultuurmakelaar gaat een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van de Cultuurvisie en is ook in de recente ontwerpfasen herhaaldelijk genoemd als noodzaak. Hij/zij zal door concrete en zichtbare activiteiten de ambities en het Kader van de cultuurvisie coördineren, stimuleren en faciliteren. Vooral door de gewenste verbinding naar beleidsterreinen buiten de cultuur, wordt de rol meer dan cultuur gericht alleen.

Bij de financieringsvraag is het belangrijk dat u zich realiseert dat het telkens om een korte benoemingstermijn gaat. Met de korte benoeming stimuleren en faciliteren we de vernieuwende kracht, wisselende focus van impact en speerpunten.

6.2 Financiële uitgangspunten en voorwaarden Cultuurvisie

Bij de behandeling van de Cultuurvisie is uitgegaan van de voor de gemeente budget-neutrale aanstelling van een cultuurmakelaar. Uit de verschillende financieringsmogelijkheden die in de volgende paragraaf worden genoemd, zal de meest passende moeten worden gekozen.

Een tweede uitgangspunt in de Cultuurvisie is het gelijke speelveld, toen genoemd: level playing field. In eerste aanleg is dit een principe dat samenwerkings- en dus activiteitgericht is. Het gaat erom dat iedere basisinstelling, amateurvereniging, commerciële of andere cultuurorganisatie bij kan dragen aan de uitvoering van de Cultuurvisie.

Amateurverenigingen of commerciële aanbieders kunnen samenwerkingsprojecten tot stand brengen die ook bijdragen aan de gekozen impactfocus en speerpunten van de uitvoeringsfase. Dat kan tot gevolg hebben dat toekenningen uit het activiteitenbudget in de loop van de tijd steeds meer kans maken als samenwerking tussen culturele instellingen centraal staat.

Binnen door de Raad gestelde kaders moet de **besluitvorming** over toekenningen uit het activiteitenbudget **onafhankelijk** zijn van de gemeente en de culturele instellingen. Voor zover dat een procesvraag is wordt dat in hoofdstuk 8 van deze nota behandeld. Hier gaat het om het vinden van het juiste vehikel, de structuur, waar we een aantal mogelijkheden van op een rijtje zetten.

Het **afgescheiden budget bij de gemeente** heeft als belangrijkste structuurnadelen het gebrek aan onafhankelijkheid en de afstand tot de vraagkant. Het financieringsnadeel is een onoverkomelijk bezwaar: private financiering zal nooit aan de overheid worden gegeven. Door die externe financiering te werven door de instellingen leidt tot een lager resultaat. Dit is ook in de afgelopen jaren beperkt gebleven. Een ander nadeel is dat door concentratie bij grote instellingen de gewenste veranderingen in de beleidspijlers en innovatieve partijen geen kans hebben.

Een ander onderzocht model is de **cultuur coöperatie**. Daar is het grootste struikelblok de ingewikkelde structuur- en organisatie-eisen. Ook de permanente posities in een coöperatie van leden geeft te weinig ruimte om bijvoorbeeld bij wijzigende kaders en doelen de personen en instellingen in de structuur te wijzigen. Voor externe financiering lopen we hier tegen twee obstakels op: ten eerste is het een onbekende organisatievorm als goed doel. Ten tweede kan een coöperatie geen ANBI-status krijgen en kunnen giften en donaties niet fiscaal aftrekbaar worden gemaakt.

Een **lokaal cultuurfonds** heft alle nadelen op. Als eerste model voor externe financiering is er de mogelijkheid van een stichting, die bekend staat als goed doel en de ANBI-status kan aanvragen. Wijzigingen van benoemingen zijn in de governance mogelijk. De sturing moet ook afgestemd zijn op de door de Raad gestelde prioriteiten en de focus moet kunnen wisselen. Tijdige wisselingen van toezicht en bestuur moeten voorkomen dat het een nieuw vermogensfonds wordt en daarmee een nieuw loket voor aanbod gedreven aanvragen. Goede programmaplannen, fondsenwerving en het stimuleren van samenwerking in activiteiten en evenementen zal het afglijden naar vermogensfondsgedrag voorkomen.

Schema mogelijkheden financieringsstructuur activiteiten en innovaties

	Afgescheiden budget gemeente	Lokaal Cultuurfonds	Cultuur coöperatie
Voordelen	Snel te implementeren Uitvoeringsapparaat en ervaring is er (al) Sterke controle	Echt op afstand en onafhankelijk. Kan fondsen werven bij diverse private partijen. Zichtbaar en te herkennen	Optimale verbinding als leden de vraagkant voor cultuur vertegenwoordigen. Verder zelfde als Fonds.
Nadelen	Niet onafhankelijk Risico van inmenging Afstand tot de vraagkant Niet in staat externe en private financiering aan te trekken	Aandacht voor aansluiten fonds met basisinfrastructuur	Zal bij fondsenwerving als een moeilijk (onbekend) geefdoel worden gezien.
Vraagtekens	Ontstaat er voldoende bestendig en consistent besluitvormingskader?	Het moet een initiërend, stimulerend en wervend fonds worden, geen loket om geld te halen.	Ingewikkeld besturingsmodel?
Mitigaties		Regelmatige wisseling bestuur (vraagkant en focus afhankelijk) geeft wendbaarheid en mitigeert vermogensfondsisico. Door de cultuurmakelaar directeur van het Cultuurfonds te maken zal hij/zij het voor de samenwerking/ innovatie en vraagsturing van de opdracht gebruiken.	

In de volgende paragrafen behandelen we de diverse **bronnen van financiering** van de Cultuurvisie. Het valt op dat er nu al veel nieuwe soorten financiering, in aanvulling op bestaande, denkbaar zijn. De Cultuurvisie streeft er op deze manieren ook naar de financieringsgrondslag van cultuur te verbreden. Gedurende de transformatiefase zullen wijzigingen nodig zijn in bestaande regelingen, ook activeren we nieuwe financieringsbronnen en -vormen.

6.3 Algemene subsidieverordening

De algemene subsidieverordening in zijn huidige vorm past niet meer voor de toekomst zoals die in de Cultuurvisie is neergelegd. Tijdens de transformatiefase zullen diverse aanvullende afspraken en kleine amendementen nodig kunnen zijn. Mocht er aan een herziening van de algemene subsidieverordening worden gewerkt, dan zal de cultuurmakelaar meewerken aan een wijziging in één keer. De verordening dient bij de start van de implementatiefase (begin 2019) daar waar nodig te zijn aangepast.

Uitgangspunten van de Cultuurvisie waar de huidige verordening voor zou moeten worden aangepast ten behoeve van een optimale implementatie:

- De huidige prestatienormen zijn te generiek en sturen niet op het Kader: de belangrijke impactwaarden en speerpunten van de Cultuurvisie, evenmin op de beleidspijlers.
- We moeten bezien hoe we vanuit het gelijke speelveld principe een commercieel cultuurbedrijf in samenwerking met een zorginstelling of andere culturele instelling toch kunnen steunen.
- Het toekenningsprincipe is nu op instellingsniveau, maar zou in lijn met de Cultuurvisie op samenwerking en innovatie moeten worden gericht met toetsing aan Het Kader.

Zonder deze aanpassing kan er wel een start gemaakt worden vanuit het innovatiebudget om ervaring op te doen.

Uitgangspunten waarvoor de verordening niet behoeft te worden aangepast:

- De Cultuurvisie heeft al vastgesteld dat efficiency of overschotten door private financiering niet meer naar de algemene middelen van de gemeente hoeven te worden afgeroomd, maar beschikbaar blijven via het innovatiebudget
- Op de activiteitskosten en -subsidies willen we een kortere termijnsturing die kan afstemmen op de focus en de opdracht van de cultuurmakelaar.
- Door middel van herverdeling van het subsidiebudget kan het cultuurfonds worden gevoed.

6.4 Revolverend fonds

Om vanuit de te vormen cultuurcoalitie activiteiten te kunnen uitvoeren wordt een revolverend fonds gecreëerd. Het fonds wordt ingezet op een manier die activiteiten ontwikkelt om de middelen weer terug te laten vloeien. Het revolverende zit in de terugbetaling en het opnieuw verstrekken voor een volgende periode, hiermee is de inzet van deze middelen budgetneutraal. De terugbetalingen bestaan uit bijdragen uit fondsen, van sponsors en projectpartners. Om dit fonds een eerste impuls te geven wordt in de begroting 2018 éénmalig een bedrag van € 50.000,- vrijgemaakt en worden activiteiten gestart.

6.5 Innovatiebudget cultuur

De Cultuurvisie heeft erin voorzien dat efficiencyverbeteringen naar een interne rekening worden afgescheiden als een innovatiebudget cultuur. Met deze opzet bevorderen we een gedragsverandering van efficiëntere bedrijfsvoering en bewustere bestedingen. Minder uitgeven of meer verdienen of werven wordt beloond als het geld voor cultuur blijft. Dit cultuurbudget kan gezien worden als de voorloper van een cultuurfonds.

Vanuit het innovatiebudget worden de middelen die oorspronkelijk alleen waren bestemd voor activiteiten op het gebied van kunst en cultuur op een bredere manier ingezet door ze te richten op de economische en maatschappelijke waarden, de profilering en het Huis van de Stad.

6.6 Externe financiering

Er zijn verschillende private financieringsmogelijkheden. Met een paar daarvan is al eens oriënterend en conceptueel gesproken. Wij schatten in dat er op basis van de eerste reacties een redelijke kans op succes is. Challenge grants, projectdonaties, garantiestellingen, matchingsgelden, mede financieringsregelingen; het private geld kan in veel hoedanigheden aankomen. Voorbeelden van externe financiering zijn:

- Private fondsen, bijvoorbeeld: Fonds 1818, Oranjefonds, e.a.
- Bedrijfspartners
- Lokale Anjercollecte i.s.m. het Prins Bernhard Cultuurfonds

6.7 Interne capaciteit en faciliteiten delen

Door capaciteit en faciliteiten te delen is het mogelijk zonder subsidie-uitbreiding capaciteit en faciliteiten van een ander beleidsterrein (intern), of van een externe partij (bedrijf of instelling) voor de Cultuurvisie in te zetten. Voor evenementen en samenwerkingen is het een profiel dat veel lijkt op de evenementenfunctie ten behoeve van de Profilering van Rijswijk. Alle structurele zaken in de transformatiefase behoeven een organiserend en leidinggevend profiel. De grote cultuurstellingen zijn bereid om kennis en expertise in te zetten. In de gemeentelijke organisatie kan ook vanuit de in 6.6 genoemde verbreding naar mogelijkheden gezocht worden. Afhankelijk van de eisen en opdracht kan bezien worden of de beschikbaar komende capaciteit voldoet. Het is wel zaak één persoon de leiding te geven.

6.8 Transformatie-advies financiering van de Cultuurvisie

Wij zullen al het voorgaande in dit hoofdstuk samenbrengen tot een aantal adviezen die volgens ons bijdragen aan een goede start van de implementatie van de cultuurvisie. Ga door met het afgescheiden innovatiefonds in de gemeenteadministratie, maar bereid de oprichting van een cultuurfonds voor. Zorg ervoor dat de structuur en organisatie van dit cultuurfonds voorkomt dat het een vermogensfonds wordt en daarmee een soort subsidieloket.

Doe dat door oprichting van een stichting met een actief beleid gericht op culturele activiteiten. Laat de regiegroep deel uitmaken van een raad van toezicht binnen deze stichting, die met dezelfde regelmaat als de cultuurmakelaar wisselt. Bijvoorbeeld eens in de twee jaar. De cultuurmakelaar en de regiegroep worden opnieuw aangesteld op basis van de gekozen prioriteiten en focus.

Maak de cultuurmakelaar directeur van het cultuurfonds zodat er niet een losstaand persoon zonder uitvoeringskracht tussen alle partijen staat. Bewaak het mogelijk afdrijven naar een vermogensfonds, profiel met de korte benoemingstermijn, het freelance karakter van de aanstelling en ook de sturing in de opdracht voor de eerste cultuurmakelaar van het in paragraaf 3.2 beschreven kader (economische en maatschappelijke impact en de speerpunten Huis van de Stad en de Profilerings van Rijswijk).

De cultuurmakelaar zal voor de periode van anderhalf jaar worden bekostigd uit de projectsubsidies en worden ondersteund vanuit de cultuurcoalitie. Na deze periode zal worden geëvalueerd. Uiteindelijk wordt de cultuurmakelaar gefinancierd uit de kredietregeling.

Zorg ervoor dat de financieringsbronnen van het Fonds meteen goed starten. Een behoorlijk deel van de activiteitenkosten uit de culturele subsidies lopen zo snel mogelijk via het Fonds. Zorg ook voor terugvloeiemiddelen door challenge grants en garanties van private partijen (fondsen of bedrijven). Zoek en vindt landelijke regelingen en fondsen die nu nog niet in beeld zijn.

Begin bestaande bronnen te verbeteren in aansluiting op de Cultuurvisie. Pas de algemene subsidieverordening aan en neem de hierboven genoemde onderdelen daarin mee. Onderzoek de mogelijkheid/noodzaak om de 1% regeling uit te breiden naar herontwikkelingen en bedrijfspanden.

Hoofdstuk 7: Cultuurconvenant

Er zal een cultuurconvenant worden opgesteld en getekend waarmee de samenwerking wordt vastgelegd tussen de gemeente Rijswijk, culturele organisaties en andere culturele initiatieven in Rijswijk. Het cultuurconvenant schept het kader en geeft richting aan de uitvoering van de Cultuurvisie. Het is van belang dat er voor een langere periode werkbaar en bestendige samenwerkingsafspraken worden gemaakt, zodat de beleidsvoornemens gerealiseerd kunnen worden. **Samenwerking, innovatiekracht en vraaggericht** zijn de kernwoorden van het convenant. Het convenant wordt gesloten met alle culturele partijen in Rijswijk. De strekking van het Cultureel Manifest van 2014 tussen de grote instellingen sluit aan op het cultuurconvenant.

De cultuurmakelaar en de cultuurcoalitie zijn essentieel bij de totstandkoming van het cultuurconvenant. Doel van het convenant is om de doelstellingen van de Cultuurvisie eerlijk, transparant en breed gedragen te bereiken. Het convenant zal jaarlijks worden geüpdatet om zo een levend en bruikbaar samenwerkingsframe te blijven.

Het op te stellen cultuurconvenant omvat:

- Beschrijving van rollen, functies en verantwoordelijkheden van de ondertekenaars. Geen hiërarchie, maar een functioneel proces op basis van gelijkwaardigheid en vertrouwen. Level playing field voor het gehele culturele veld. Het cultureel manifest met de G4 maakt daarvan onderdeel uit.
- Vormgeving aan de kernbegrippen **samenwerking, innovatiekracht en vraaggericht**.
- Financiële hoofdpunten.
- Rol van de cultuurmakelaar.
- Rol en leden van de regiegroep. Om innovatiekracht te behouden wordt per fase bepaald wie de meest gewenste leden van de regiegroep zijn.
- Planning.

In een daarnaast op te stellen bestuurskader zal worden vastgelegd wat de ambtelijke en politieke verantwoordelijkheden en sturingsmogelijkheden in de transformatiefase zijn.

Uitgangspunt is een partnership tussen de cultuurcoalitie en de gemeentelijke organisatie. Met deze innovatieve manier van vraag gestuurd werken is de sector Cultuur een voorloper in de gemeentelijke organisatie.

Hoofdstuk 8: Transformatiefase

Na instemming met de transformatienota wordt eerst een cultuurmakelaar aangesteld. Hij/zij zal de leidende persoon zijn en met de cultuurcoalitie de transformatiefase coördineren. Afstemming vindt plaats met de evenementenfunctie van de Profilerings Rijswijk. In grote lijnen wordt er in de transformatiefase een begin gemaakt met de transformatie van het oude uitvoeringsmodel naar een project-gedreven organisatie die aanzet tot innovatie, samenwerking en vraag-gestuurd werken.

Activiteit 1 Programmaplan

De cultuurmakelaar ontwikkelt een programmaplan Cultuur Rijswijk waarin tot uiting komt hoe hij/zij in de transformatiefase toewerkt naar het implementatieplan cultuur. De door de gemeenteraad in de cultuurvisie vastgestelde uitgangspunten voor cultuurbeleid (vraaggericht, samenwerking en innovatie) zijn hiervoor het uitgangspunt.

Het programmaplan bevat een algemeen deel dat betrekking heeft op rol, plaats en functies die cultuur in Rijswijk gaat innemen gegeven het in paragraaf 3.2 genoemde kader (economische- en maatschappelijke waarde, Huis van de Stad en profilering). Het biedt perspectieven hoe cultuur na de implementatiefase is ingebed in de Rijswijkse samenleving en hoe het netwerk van partners die cultuur mogelijk maken eruit ziet. Voordat overgegaan wordt naar het uitwerken van de individuele cultuurpijlers uit de cultuurvisie Rijswijk geeft het algemene deel de samenhang van de pijlers weer.

Activiteit 2 Pijlerplannen

Het programmaplan is gedeeld in de zes pijlers. Het Kader (2 waarden en 2 speerpunten) geeft de randvoorwaarden en prioriteringscriteria van de projecten. Per pijler ontwikkelt de cultuurmakelaar samen met de trekker en pijlergroepen de pijlerplannen verder door. Ook worden de kruisverbanden tussen de pijlers gelegd. Voor elk project zijn de verantwoordelijk projectleider en de leden van het projectteam bekend. Samen met de verantwoordelijk projectleider levert de cultuurmakelaar een compleet projectplan met alle fasen (inclusief planning en capaciteit) van initiatie tot en met afsluiting.

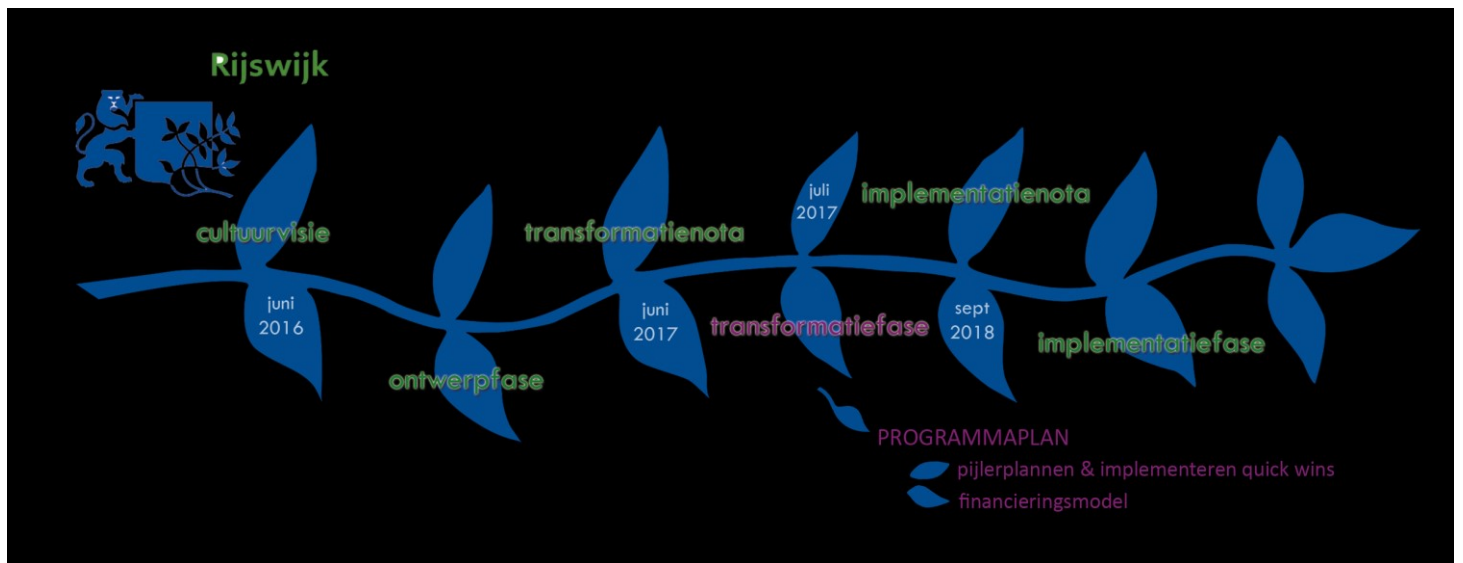
Activiteit 3 Financieringsmodel

Op grond van de door de gemeenteraad bekrachtigde keuzes voor het Rijswijkse financieringsmodel (zie hoofdstuk 6) ontwikkelt de cultuurmakelaar zowel toekenningsbeleid voor financiële ondersteuning als een lange termijn financieringswervingsplan hoe cultuur in Rijswijk te financieren. In het toekenningsbeleid transformeert de cultuurmaker de huidige toekenningscriteria, binnen de politieke kaders, tot een set van toekenningscriteria passend bij het kader en de pijlerplannen. Voor het vinden van externe financiering van het cultuurbeleid stelt de cultuurmaker cases for support op per financier en/of project.

Activiteit 4 Inrichting Implementatiefase: Implementatienota

Ter afronding van de transformatiefase levert de cultuurmakelaar eind 2018 een inrichtingsplan voor de implementatiefase: de Implementatienota. Vanuit de cultuurvisie en het Kader worden de plannen (inclusief sluitende begroting) opgesteld en uitgevoerd. De implementatiefase kent een managementcyclus die recht doet aan de gewenste dynamiek van de projecten en die tevens de sturingsmogelijkheden aan de Raad geeft.

Het Rijswijkse cultuurproces in beeld

Bijlage: Inhoudelijke resultaten Beleidspijlergroepen

Aanleiding

Binnen de cultuurvisie Rijswijk zijn de volgende expliciete uitgangspunten geformuleerd: verdergaande organisatie van de samenwerking en mogelijke clustering van activiteiten, bevorderen van nieuw elan door vernieuwing van het aanbod en verdere communicatie & public relations. Dit alles te organiseren onder begeleiding van een cultuurmakelaar.

Opzet werkwijze ontwerpfasen

De genoemde uitgangspunten zijn verdeeld over zes beleidspijlers: creativiteit in de openbare ruimte, aanbod voor jeugd en jongeren, cultuureducatie, ouderen en cultuur, cultureel en historisch erfgoed & architectuur en samenwerking en clustering. Deze beleidspijlers zijn gedurende de ontwerpfasen van de cultuurvisie door de cultuur- en maatschappelijk instellingen en de profitsector inhoudelijk ingevuld. Hiervoor werden bijeenkomsten - cultuurfactory's - en regie- en projectgroepbijeenkomsten georganiseerd.

Concretisering vanuit beleidspijlers

De inhoudelijke concretisering van de beleidspijlers door genoemde partijen per beleidspijler binnen de projectgroep, levert uiteindelijk een werkplan voor de cultuurmakelaar op. Zoals gesteld zijn voorafgaand aan het werkplan problemen en wensen geïnventariseerd (ontwerpfase visie en Cultuur Factory's) en de onderwerpen gekozen (beleidspijlers).

Het werkplan is ingedeeld per beleidspijler, waarin de volgende vaste onderdelen beschreven worden:

- Resultaat (wat?): hierin wordt beschreven wat het eindresultaat van de opdracht moet zijn.
- Taken (hoe?): hierin worden de verschillende taken beschreven die nodig zijn om tot het eindresultaat te komen.

Creativiteit in de openbare ruimte

Hoofdpijnen

Er is veel dynamiek binnen Rijswijk, zowel bij culturele instellingen als individuele inwoners. Er blijkt bij deze groepen een expliciete behoefte aan experimenteerruimte en zelfs wildgroei zodat nieuwe ideeën kunnen worden uitgetest. Voorgesteld wordt dat hierbij gebruik zou kunnen worden gemaakt van de huidige leegstand. Rijswijk kan zich zo profileren als plek waar tijdelijke initiatieven kunnen worden genomen, zoals pop-ups en buitenkunst.

Resultaat

1. Vanuit de bibliotheek-Kunstuitleen:

- a. Overkoepelend educatieprogramma primair onderwijs
- b. Aanbod jeugd
- c. Aanbod jongeren
- d. Aanbod volwassenen
- e. Aanbod senioren

2. Buitenactiviteiten

- a. Strandwalfestival
- b. 320 jaar Vrede van Rijswijk
- c. Architectuur/beelden fiets- en wandel route (voor alle leeftijden)
- d. Ontdek & Experimenteer (voor alle leeftijden)
- e. Rijswijkse Culturele Ruilbeurs (ontmoeting voor culturele instellingen)

Taken

1a. Overkoepelend educatieprogramma primair onderwijs

- Ontwikkelen gezamenlijk aanbod met bestaande middelen:
 - Erfgoedspoor
 - KunstQuizz
 - Gedichten schilderen
 - Uit de kunst, in de klas
- Maken gezamenlijke brochure
- Opzetten gezamenlijke website

1b. Jeugd

- Nieuw aanbod gezamenlijk ontwikkelen:
 - Open atelier
 - Brede school activiteiten
 - Ontdek en experimenteer E-lab
 - Open wand tentoonstelling

1d. Volwassenen

- Nieuw aanbod gezamenlijk ontwikkelen:
 - Open atelier
 - Crash course (korte kunstlezingen)
 - Ontmoeting en debat (amateur) kunstenaars
 - Ontdek en experimenteer

1e. Senioren

- Nieuw aanbod gezamenlijk ontwikkelen:
 - Open atelier
 - Ontdek en experimenteer

2a. Strandwalfestival

- Kunst en cultuur meer op elkaar afstemmen / overleggen wie doet wat of wat kunnen we samen doen/organiseren

2b. 320 jaar Vrede van Rijswijk

- Een schitterend schouwspel organiseren van koor, toneel, dans en een lezing in het historisch centrum van Rijswijk

2c. Architectuur/beelden fiets- en wandel route (voor alle leeftijden)

- Samenwerking met alle culturele instanties
- Ontwikkelen educatieprogramma, lezingen en workshops

2d. Ontdek & Experimenteer (voor alle leeftijden)

- Bezoekers kennis laten maken met 21-eeuwse vaardigheden, die ons voorbereiden op samenleven en –werken in de 21ste eeuw
- Samenwerking zoeken tussen e-lab, bibliotheek en kunstuitleen

2e. Rijswijkse Culturele Ruilbeurs (ontmoeting voor culturele instellingen)

- Voor verbinding van ideeën waar vraag en aanbod bij elkaar komen
- Jaarlijkse ontmoeting en expertise uitwisseling, praktische samenwerking zoeken rondom diverse thema's

Jeugd en jongeren

Hoofdpijnen

Gebleken is dat veel jongeren Rijswijk niet ervaren als een stad voor uitgaan en culturele recreatie. De regio steden trekken. Dat Rijswijk ook voor deze groep een passend aanbod kan leveren wordt duidelijk als ambitie geformuleerd. Daarom wordt ingezet op voldoende uitgaansmogelijkheden en creatieve ontwikkelplekken. Zo is er bijvoorbeeld behoefte aan het creëren van een poppodium, met verschillende oefenruimtes en mogelijkheden voor optredens en het verbreden van het Strandwalfestival.

Resultaat

- Culturele partners betrekken en benaderen elkaar bij projecten voor jeugd/jongeren om het aanbod te versterken
- Duidelijk beeld van huidige aanbod voor de doelgroep en huidige vraag van de doelgroep
- Fysieke ontmoetingsplek gerealiseerd waar nieuw aanbod dat aansluit bij de vraag van de doelgroep ontwikkelt wordt
- Doelgroep gemobiliseerd door intensief te betrekken bij ontwikkelen aanbod

Taken

- Inventarisatie huidige mogelijkheden voor jeugd en jongeren
- Behoeften en wensen van jeugd en jongeren in kaart brengen en subgroepen benoemen (doelgroepenonderzoek)
- Oprichten jongeren en/of jeugdraad die ideeën ophaalt op scholen en sportclubs: beste idee 1x per half jaar uitvoeren (Beste idee van Rijswijk)
- Fysieke plek realiseren (culturele hotspot/poppodium) waar jongeren zich thuis voelen in Rijswijk. Op deze plek workshops aanbieden die aansluiten bij de vraag van jongeren
- Organiseren van talentenjachten; kleinschalige festivals waar jeugd/jongeren elkaar kunnen ontmoeten en zelf de programmering kunnen (mede)bepalen
- Binnen elke (grote) instelling een kinder- of jongerendirecteur/programmeur of ambassadeur selecteren
- Realiseren online tool/app voor jeugd en jongeren over de Rijswijkse voorzieningen, met een rol weggelegd voor de jongeren zelf en waar ze ideeën kunnen delen met elkaar / elkaar kunnen ontmoeten

Cultuureducatie

Hoofdpijnen

Vanuit de beleidspijler cultuureducatie is de ambitie vastgesteld om de jeugd vroeg kennis te laten maken met kunst en cultuur. Met name in het onderwijs bleek de behoefte aan meer tijd voor kunst en cultuur, zodat leerlingen kunst en cultuur als een normale onderdeel van het leven gaan ervaren. Organisaties zouden zo moeten worden ingericht dat nieuwe initiatieven mogelijk blijken en zij optimaal gebruik kunnen maken van talenten uit scholen en culturele instellingen. Denk bijvoorbeeld aan naschools kunst en cultuuraanbod.

Duidelijk is vastgesteld dat cultuureducatie culturele instellingen uit Rijswijk verbindt. Culturele instellingen en amateurkunstverenigingen kennen elkaar, bundelen hun krachten waar zij dat kunnen en werken samen om tot een breed en rijk aanbod te komen voor alle bewoners van Rijswijk.

Resultaat

- Een afgestemd programma cultuureducatie waarin alle culturele instellingen verbonden zijn met een doorlopende leerlijn (het initiatief komt met name vanuit de Bibliotheek, Museum Rijswijk en TRIAS)
- Intensieve samenwerking met het primair onderwijs, culturele instellingen, amateurverenigingen en brede bevolking in Rijswijk. Meer aandacht voor cultuureducatie op school en in de vrije tijd.
- Overzicht van het educatieaanbod en de onderlinge samenhang/samenwerking

Taken

- Inventariseren huidige aanbod cultuureducatie
- Onderzoek naar behoeftes van het (basis)onderwijs
- Gezamenlijk aanbod realiseren, te beginnen met Erfgoedspoor en KunstQuizz. Meerdere keren per jaar het aanbod verzamelen in een kwartaal- of jaaragenda voor jeugd van 2 tot 12 jaar.
- Ontwikkelen brochure en website met gezamenlijk aanbod
- Cultuurspoor door Rijswijk ontwikkelen: erfgoedspoor onderbrengen
- Routes door Rijswijk realiseren: samenwerking met andere beleidspijlergroepen
- Het e-lab betrekken bij de programmering voor innovatief cultureel programma
- Wijkgericht aanbod ontwikkelen vanuit “De brede impulsregeling” om kinderen te stimuleren deel te nemen aan cultuuraanbod in de vrije tijd
- Rijswijkse Culturele Ruilbeurs/ Cultuurmarktplaats in het leven roepen voor verbinding van ideeën waar vraag en aanbod van culturele instellingen, onderwijs en welzijn bij elkaar komen: jaarlijkse ontmoeting en expertise uitwisseling, praktische samenwerking zoeken rondom diverse thema's

- Ik Toon in Rijswijk: in de week van de Amateurkunst wordt rondom het landelijke evenement Ik Toon en brede samenwerking georganiseerd tussen verschillende culturele instellingen in Rijswijk.
- Cultuurnetwerk onderwijs: In het kader van de samenwerking met het primair onderwijs haken culturele instellingen uit Rijswijk aan bij de cultuureducatiecafés die georganiseerd worden binnen Cultuureducatie met kwaliteit. Trias en de Bibliotheek dragen de inhoudelijke en organisatorische verantwoordelijkheid voor deze bijeenkomsten. Het doel is inspiratie en debat over cultuureducatie; voor alle instellingen in beide gemeenten waar CMK wordt uitgevoerd (zowel Rijswijk als Leidschendam-Voorburg)

Ouderen en cultuur

Hoofdpijnen

Vanuit de beleidspijler ouderen en cultuur is vastgesteld dat ouderen een inspiratie kunnen zijn voor kunst en cultuur. De doorgaans aanwezige lokale kennis en ervaring kan hierbij beter benut worden. Hun participatie op dit gebied kan tevens een bijdrage leveren aan het verminderen van de geconstateerde eenzaamheid bij deze groep. Hierbij wordt aangesloten bij de activiteiten van Welzijn Rijswijk.

Resultaat

- Een goed afgestemd aanbod tussen de culturele instellingen voor de doelgroep ouderen
- Cultuur als middel om eenzaamheid tegen te gaan bij de doelgroep ouderen

Taken

- In kaart brengen binnen welke problemen van deze doelgroep cultuur een oplossing kan zijn (sociale cohesie, gezondheid, etc.)
- In kaart brengen van het huidige aanbod voor de doelgroep ouderen
- Uitgebreid en degelijk onderzoek naar de wensen van ouderen
- Vernieuwen van oude concepten
- Nichemarkten uitproberen
- Aanbod- en wijkgerichte visie ontwikkelen
- Activiteiten gezamenlijk aanbieden: ook voor de klant één loket (assets van de organisaties met elkaar verbinden zoals kennis, infrastructuur, netwerk)
- Een goed businessmodel ontwikkelen voor succesvolle activiteiten

Cultureel en historisch erfgoed & architectuur

Hoofdpijnen

Rijswijk heeft een breed aanbod aan erfgoed, waar onder andere het museum en de historische vereniging belangrijk aan bijdragen. Echter: “onbekend maakt onbemind.” Het erfgoed is te weinig bekend bij bewoners uit Rijswijk zelf en uit omliggende gemeenten.

Resultaat

1. Diverse nieuwe activiteiten om Rijswijk beter op de kaart te zetten
 - a. Welkom Nieuwe Rijswijkers
 - b. Monument van de Maand
 - c. Bij u in de Buurt: canonverhalen elke maand uitgelicht in Groot Rijswijk
 - d. Tollensfestival (literatuur, poëzie, muziek) in museum
 - e. Verteld Verleden in een koffertje
 - f. Rijswijk Buiten
 - g. Archeologie voor kids (educatie)
 - h. Strandwalfestival
 - i. Nationale Archeologiedagen
 - j. 750 jaar Kerk in Rijswijk
 - k. Speeddaten Archeologie
 - l. Historische Kroegenquiz
2. Archeologische vondsten zijn sneller zichtbaar
3. Actueel aanbod wandel- en fietsroutes
4. Monumenten-app voor jongeren
5. Rijswijk als onderdeel van de Routekaart tramlijn 1
6. Aanbod voor toeristen in de vorm van een folder ‘Dagje Rijswijk’
7. Collectie culturele instellingen digitaal toegankelijk
8. Huis van de Stad als erfgoedatelier waar erfgoed altijd zichtbaar is voor bewoners
9. Zichtbaarheid van erfgoed vergroot door inzet extra middelen
10. Aanbod erfgoed en architectuur beter toegespitst op verschillende doelgroepen
11. Grotere bereikbaarheid door toegankelijkheid te verlagen

Taken

1. Ontwikkelen nieuwe activiteiten d.m.v. onderlinge samenwerking
2. Kleine presentaties geven in musea over nieuwe archeologische vondsten
3. Wandel- en fietsroutes actualiseren
4. Ontwikkelen van monumenten-app voor jongeren door de werkgroep Monumentendag
5. Museum Rijswijk laten opnemen in de Routekaart Tramlijn 1 met alle hotspots van Scheveningen naar Delft
6. Folder voor toeristen ontwikkelen met daarin uitnodigingen voor bezoeken van museum, oude kerk, een wandeling, koffie en lunch bij plaatselijke horeca

7. Collectie van culturele instellingen digitaal toegankelijk maken om meer zichtbaarheid te genereren
8. Ontwikkelen Erfgoedatelier om beter zichtbaar te zijn voor bewoners, soort broedplaats oppakken in kader van 'Huis van de Stad'.
9. Plaatsen van betere bewegwijzering naar culturele instellingen, monumenten, wandelpaden, billboard, etc. en structurele PR
10. Samenwerking zoeken met andere beleidspijlers om ook erfgoed en archeologie op te nemen in educatieaanbod en aanbod ouderen
11. Vaste gratis museumdag organiseren in de hele gemeente